

แผนการใช้ที่ดินตำบลวัดโบสถ์ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

สถานีพัฒนาที่ดินพิษณุโลก สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 8
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สิงหาคม 2567

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยแผนการใช้ที่ดินตำบลวัดโบสถ์ อำเภอบัวโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ได้นำแนวคิดของ องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO) และ โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme: UNEP) มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดิน ร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดินร่วมกับสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต (สพข.) และสถานีพัฒนาที่ดิน (สพด.) ในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหาความต้องการของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้ สพด. ได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการ เพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาที่ดินพิษณุโลก

สิงหาคม 2567

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูป	จ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-1
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-1
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-2
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-1
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-1
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-4
2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-5
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-10
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-1
3.3 ทรัพยากรดิน	3-2
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)	
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-4

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-2
5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-2
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	
6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
6.2 แผนการใช้ที่ดิน	6-2
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน	7-1
7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น	7-2
7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-2
เอกสารอ้างอิง	อ-1

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2-1	สถิติภูมิอากาศ สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดขอนแก่น ปี พ.ศ. 2537-2566	2-5
2-2	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น	2-6
2-3	จำนวนประชากรและครัวเรือนตำบลวัดโบสถ์ อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น ปี พ.ศ. 2566	2-10
2-4	จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตรตำบลวัดโบสถ์ อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น ปี พ.ศ. 2566	2-11
2-5	รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือนตำบลวัดโบสถ์ อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น ปี พ.ศ. 2567	2-12
3-1	สมบัติที่ดิน ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น	3-4
5-1	ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภท การใช้ประโยชน์ที่ดิน	5-2
5-2	ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของที่ดิน ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น	5-3
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น	6-6
7-1	กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตเกษตรกรรมที่จะดำเนินการใน ปีงบประมาณ 2568-2572	7-5
7-2	สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน	7-6
7-3	เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)	7-7

สารบัญรูป

รูปที่		หน้า
1-1	กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-3
2-1	ที่ตั้งและอาณาเขตตำบลวัดโบสถ์ อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดพิษณุโลก	2-2
2-2	สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดพิษณุโลก	2-5
2-3	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดพิษณุโลก	2-9
3-1	ทรัพยากรดิน ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดพิษณุโลก	3-5
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลวัดโบสถ์ อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดพิษณุโลก	4-3
4-2	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดพิษณุโลก	4-4
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดพิษณุโลก	6-8
7-1	การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดพิษณุโลก	7-4

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน...

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอด ห่วงโซ่อุปทานแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นในการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วย ชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดดินที่มีมูลค่าสูงไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด ซึ่งบริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ร้อยละของแผน การใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั้งประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

- 1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่าง ๆ ของตำบล
- 1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน
- 1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นและอยู่บนหลักการของโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio – Circular – Green Economy: BCG Model)

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

- 1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2566–30 กันยายน 2567
- 1.4.2 สถานที่ ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอบัวโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและพหุภูมิ ประกอบด้วย

1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร เป็นต้น

3) ด้านนโยบายและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะกรรมการวิชาการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วน/สมบูรณ์ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสถานภาพของทรัพยากรของตำบล

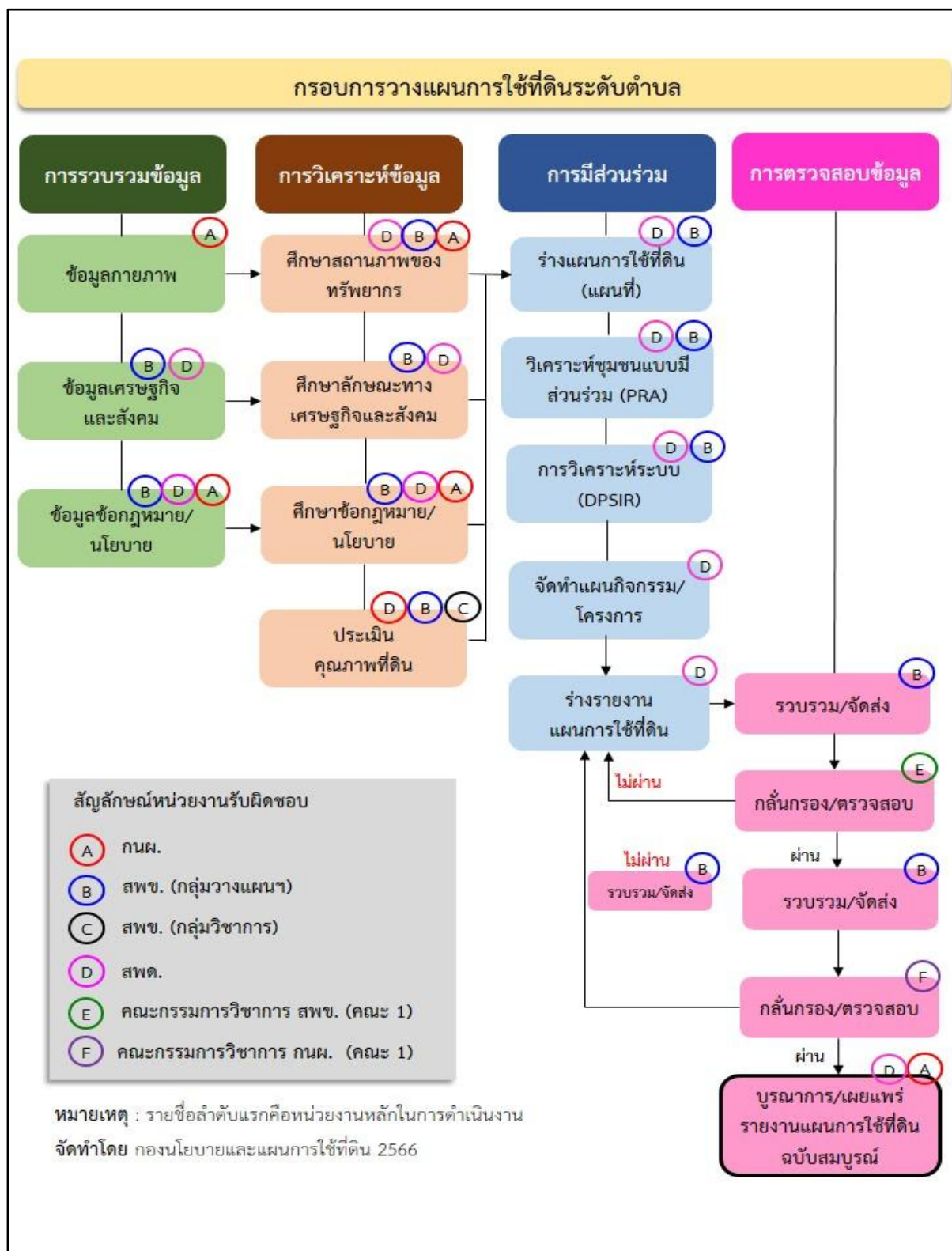
2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสถานีพัฒนาที่ดิน กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้ประกอบการของบประมาณในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับ

3) หน่วยงานราชการอื่น ๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

จากขั้นตอนที่กล่าวข้างต้น สามารถจัดทำกรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล แสดงดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

“วัดโบสถ์น่าอยู่ เชิดชูคุณธรรม นำธรรมาภิบาล บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของประชาชน” (องค์การบริหารส่วนตำบลวัดโบสถ์, 2567)

รูปที่ 1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

บทที่ 2

ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา ตั้งอยู่ทางตอนกลางของอำเภอมะนัง มีพื้นที่ประมาณ 46.17 ตารางกิโลเมตร หรือ 28,857 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลห้วยยางเขียง อำเภอยะนิง จังหวัดยะลา
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลบ้านป่า อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลท่าแกม อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลพะนัง ตำบลคลองย อำเภอยะนิง จังหวัดยะลา
ตำบลห้วยยาง อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา		

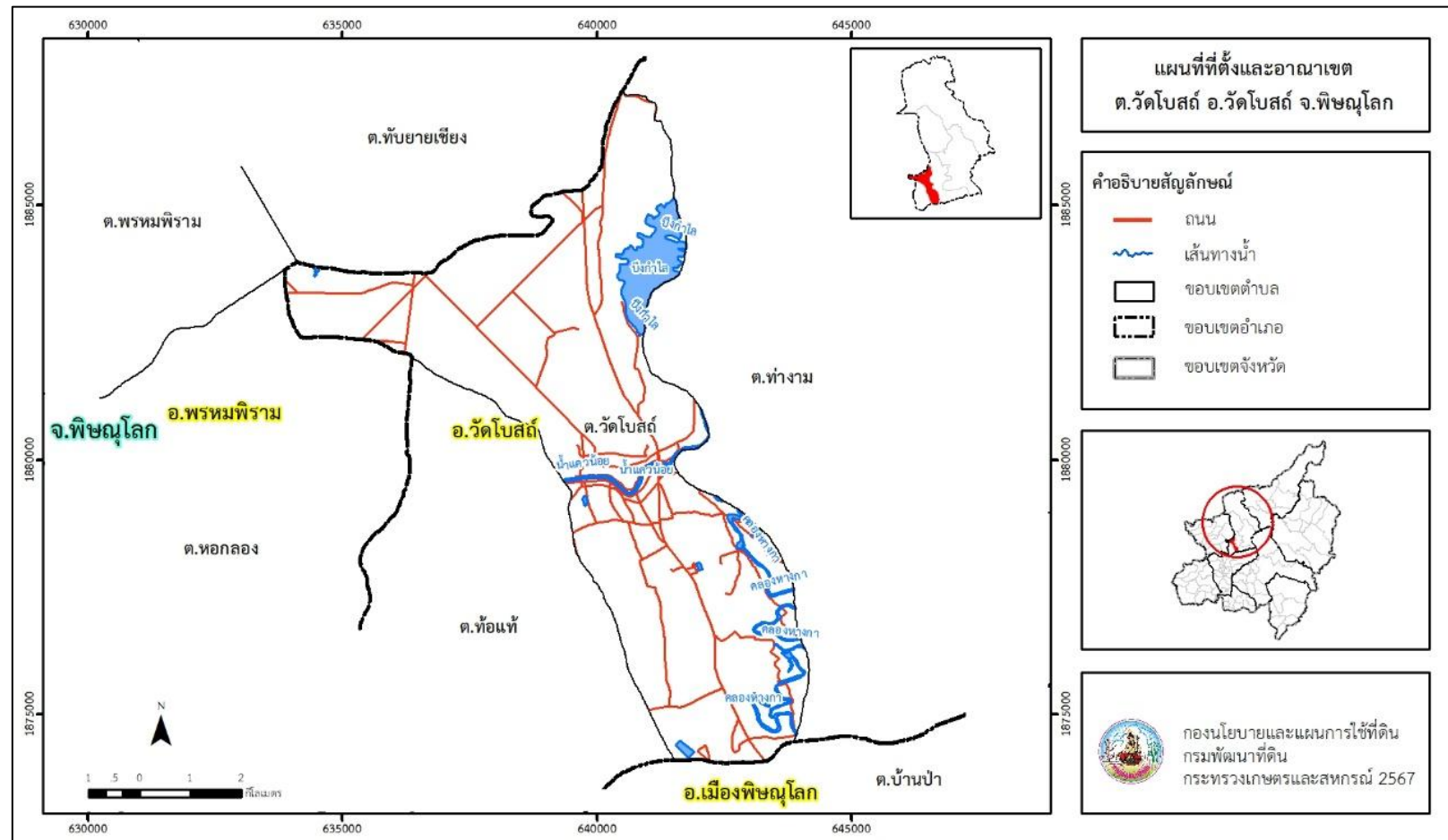
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 10 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านท่าแกม	หมู่ที่ 6 บ้านเนินมะคึก
หมู่ที่ 2 บ้านท่าแกม	หมู่ที่ 7 บ้านวัดโบสถ์
หมู่ที่ 3 บ้านวัดโบสถ์	หมู่ที่ 8 บ้านวังกร่าง
หมู่ที่ 4 บ้านวัดโบสถ์	หมู่ที่ 9 บ้านหนองซอน
หมู่ที่ 5 บ้านคลองช้าง	หมู่ที่ 10 บ้านคลองช้างใหม่

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ มีแม่น้ำแควน้อย ไหลผ่านตอนกลางของตำบล มีคลองธรรมชาติ คลองขุด คลองชลประทานไหลผ่านที่สำคัญ เช่น คลองหางกา

รูปที่ 2-1 ที่ตั้งและอาณาเขต ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566) พบว่า ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 28.0 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 37.1 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 19.1 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคม

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 1,359.6 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 120 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุดในเดือนกันยายน มีปริมาณฝน 282.5 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 19 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566) ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดพิษณุโลกได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืชตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ET_o) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝน ได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนเมษายนถึงต้นเดือนพฤศจิกายน

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงปลายเดือนตุลาคม

ช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้งที่ค่าปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งพืชอาจเสียหายจากการขาดแคลนน้ำได้ ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนพฤศจิกายน ถึงปลายเดือนเมษายน (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

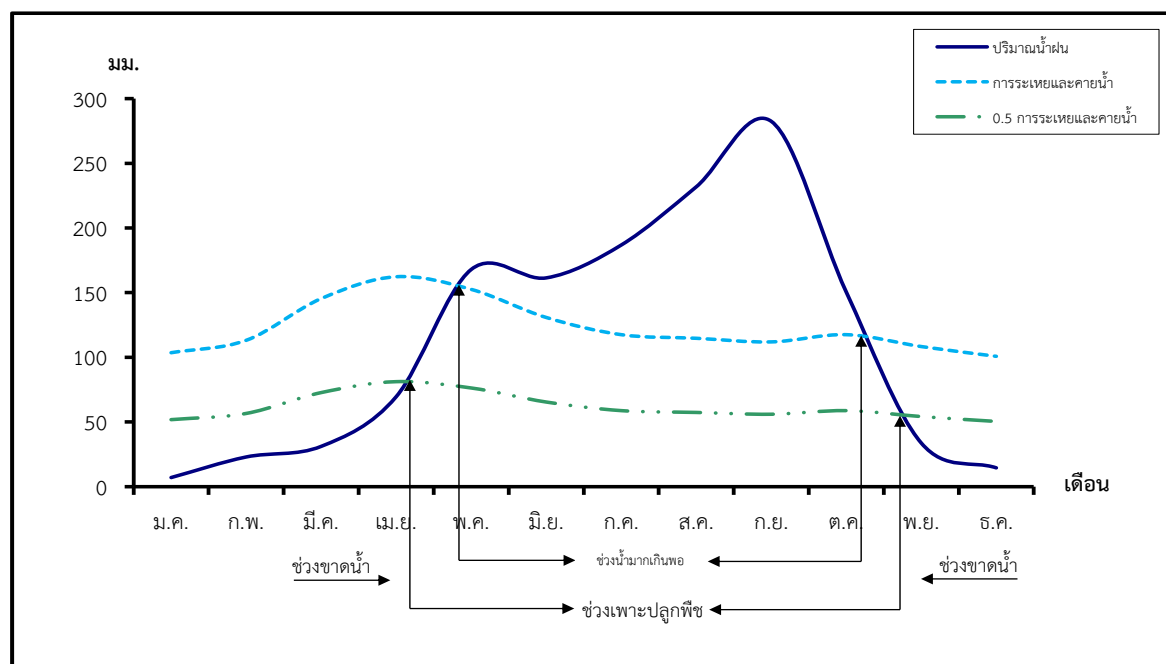

ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดพิษณุโลก (ปี พ.ศ. 2537-2566)

เดือน	อุณหภูมิ (ซ.)			ความชื้นสัมพัทธ์ (%)	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ฝนตก (วัน)	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ ¹ (มม.)	ปริมาณฝนใช้การ ¹ (มม.)
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย					
ม.ค.	19.1	31.4	24.9	69	7.0	2	103.5	6.9
ก.พ.	20.9	33.5	26.8	67	22.9	3	113.1	22.1
มี.ค.	23.6	35.6	29.1	65	31.1	4	145.4	29.6
เม.ย.	25.3	37.1	30.7	65	69.5	6	162.3	61.8
พ.ค.	25.4	35.7	30.1	72	167.9	13	152.5	122.8
มิ.ย.	25.2	34.3	29.3	76	161.4	16	130.8	119.7
ก.ค.	24.8	33.3	28.6	79	186.8	19	117.5	131.0
ส.ค.	24.7	32.7	28.3	81	231.8	20	114.7	145.8
ก.ย.	24.7	32.7	28.2	82	282.5	20	111.9	153.3
ต.ค.	24.1	32.7	28.0	79	150.5	13	117.5	114.3
พ.ย.	22.2	32.4	27.0	73	33.7	4	108.3	31.9
ธ.ค.	19.5	31.0	25.0	70	14.5	1	100.8	14.2
เฉลี่ย	23.3	33.5	28.0	73	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	1,359.6	121	1,478.3	953.4

หมายเหตุ : ¹จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา (2567)

รูปที่ 2-2 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดพิษณุโลก

2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

จากฐานข้อมูลของกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2567) สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดินประกอบด้วย ประเภทการใช้ที่ดินต่าง ๆ ดังนี้

2.5.1 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 4,101 ไร่ หรือร้อยละ 14.20 ของเนื้อที่ตำบล

2.5.2 พื้นที่เกษตรกรรมมีเนื้อที่ 22,023 ไร่ หรือร้อยละ 76.33 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย การใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) เกษตรผสมผสาน มีเนื้อที่ 3 ไร่ หรือร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม

2) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 19,140 ไร่ หรือร้อยละ 66.33 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว นาข้าว+ข้าวโพด

3) พืชไร่ มีเนื้อที่ 2,006 ไร่ หรือร้อยละ 6.95 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพด

4) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 370 ไร่ หรือร้อยละ 1.29 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ สัก ยูคาลิปตัส ไม้ยืนต้นร้าง/เสื่อมโทรม

5) ไม้ผล มีเนื้อที่ 277 ไร่ หรือร้อยละ 0.96 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ มะม่วง ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม กล้วย

6) พืชสวน มีเนื้อที่ 9 ไร่ หรือร้อยละ 0.03 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ พืชผัก

7) พุ่มหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 121 ไร่ หรือร้อยละ 0.42 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า

8) สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีเนื้อที่ 97 ไร่ หรือร้อยละ 0.34 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงปลา สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำร้าง

2.5.3 พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 77 ไร่ หรือร้อยละ 0.27 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู ป่าผลัดใบสมบูรณ์

2.5.4 พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 2,118 ไร่ หรือร้อยละ 7.34 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ หนอง บึง ทะเลสาบ คลองชลประทาน แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง

2.5.5 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 538 ไร่ หรือร้อยละ 1.86 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ พื้นที่ถม ทุ่งหญ้าสลับ ไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ ทุ่งหญ้าธรรมชาติ

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลวัดโบสถ์ อำเภовัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	4,101	14.2
U101	ตัวเมืองและย่านการค้า	1,122	3.89
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	2,008	6.96
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	339	1.17
U405	ถนน	226	0.78
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	328	1.14
U503	ลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร	47	0.16
U601	สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	16	0.05
U605	สถานีบริการน้ำมัน	15	0.05
A	พื้นที่เกษตรกรรม	22,023	76.33
A001	เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	3	0.01
A101	นาข้าว	19,040	65.98
A101+A202	นาข้าว+ข้าวโพด	100	0.35
A202	ข้าวโพด	47	0.16
A203	อ้อย	1,560	5.41
A204	มันสำปะหลัง	399	1.38
A300	ไม้ยืนต้นร้าง/เสื่อมโทรม	40	0.14

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A302	ยางพารา	13	0.05
A304	ยูคาลิปตัส	104	0.36
A305	สัก	198	0.69
A315	ไม้ปลูกเพื่อการค้า	15	0.05
A400	ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม	51	0.18
A401	ไม้ผลผสม	5	0.02
A405	มะพร้าว	4	0.01
A407	มะม่วง	174	0.6
A407/A411	มะม่วง/กล้วย	2	0.01
A411	กล้วย	36	0.12
A422	มะนาว	5	0.02
A502	พืชผัก	9	0.03
A702	โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า	53	0.18
A703	โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก	68	0.24
A900	สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำร้าง	11	0.04
A902	สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	86	0.3
F	พื้นที่ป่าไม้	77	0.27
F200	ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	54	0.19
F201	ป่าผลัดใบสมบูรณ์	23	0.08
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	178	0.62
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	538	1.86
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	47	0.16
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	178	0.62
M201	พื้นที่ลุ่ม	36	0.12
M303	บ่อทราย	41	0.14
M304	บ่อดิน	21	0.07

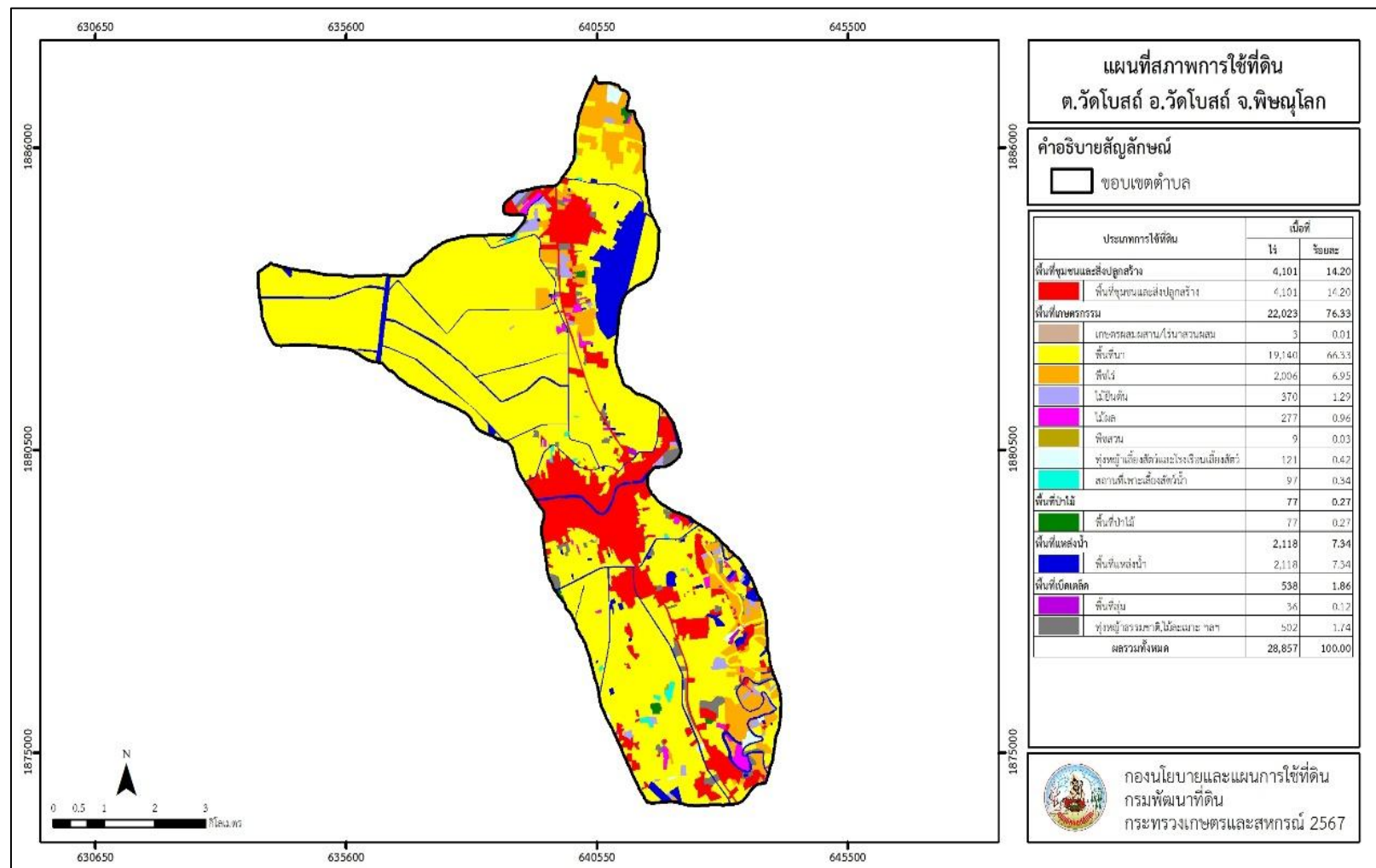
ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
M401	พื้นที่กองวัสดุ	2	0.01
M405	พื้นที่ถม	185	0.64
M701	ที่ทิ้งขยะ	28	0.1
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	2,118	7.34
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	256	0.89
W102	หนอง บึง ทะเลสาบ	966	3.35
W202	บ่อน้ำในไร่นา	202	0.7
W203	คลองชลประทาน	694	2.4
ผลรวมทั้งหมด		28,857	100

หมายเหตุ : เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

แผนการใช้ที่ดินตำบลวัดโบสถ์ อำเภอบัวโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

รูปที่ 2-3 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอบัวโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎรของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี พ.ศ. 2566 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลวัดโบสถ์ มีประชากรรวม 7,779 คน แยกเป็นชาย 3,778 คน เป็นหญิง 4,001 คน ความหนาแน่นโดยเฉลี่ย 168.48 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 3,992 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,594 ครัวเรือน หรือร้อยละ 39.93 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 2,398 ครัวเรือน หรือร้อยละ 60.07 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 และตารางที่ 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ปี พ.ศ. 2566

ตำบล/หมู่บ้าน	จำนวน ครัวเรือน	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลวัดโบสถ์	3,992	3,778	4,001	7,779
หมู่ที่ 0 วัดโบสถ์	10	22	12	34
หมู่ที่ 1 ท่างาม	540	312	338	650
หมู่ที่ 2 ท่างาม	295	278	286	564
หมู่ที่ 3 วัดโบสถ์	298	363	435	798
หมู่ที่ 4 วัดโบสถ์	1,282	839	907	1,746
หมู่ที่ 5 คลองช้าง	326	448	458	906
หมู่ที่ 6 เนินมะคึก	230	254	259	513
หมู่ที่ 7 วัดโบสถ์	463	565	603	1,168
หมู่ที่ 8 วังกร่าง	205	225	248	473
หมู่ที่ 9 หนองซอน	164	208	213	421
หมู่ที่ 10 คลองช้างใหม่	179	264	242	506

ที่มา: กรมการปกครอง (2566)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือน ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดพิษณุโลก ปี พ.ศ. 2566

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด ¹⁾	3,992	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่ขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	1,594	39.93
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	2,398	60.07

ที่มา: 1) กรมการปกครอง (2566)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2566)

2.6.2 การถือครองที่ดิน

ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดพิษณุโลก มีพื้นที่รวมทั้งสิ้น 28,857 ไร่ และมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 3,992 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-3) จากการวิเคราะห์พบการถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 7.23 ไร่ จากข้อมูลสภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบันของตำบล มีพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมด 22,023 ไร่ หรือร้อยละ 76.33 ของเนื้อที่ทั้งหมด และเมื่อนำมาประเมินพบการถือครองที่ดินทางการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 13.82 ไร่

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

ประชากรในตำบลวัดโบสถ์ อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดพิษณุโลก ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,594 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) มีการใช้ที่ดินสำหรับปลูกข้าว และอ้อยโรงงาน ทางด้านการเลี้ยงสัตว์เกษตรกรจะมีการเลี้ยงไว้เพื่อบริโภคหากเหลือจึงจำหน่ายเป็นรายได้เสริม นอกจากนี้ประชากรยังประกอบอาชีพค้าขาย รับราชการ รับจ้างทั่วไป และอื่น ๆ บางครัวเรือนประกอบอาชีพหลายอย่างควบคู่กันไป

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของกรมการพัฒนาชุมชน ปี พ.ศ. 2567 พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 269,333 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 101,558 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 158,052 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 59,597 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 111,281 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 41,961 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-5

แผนการใช้ที่ดินตำบลวัดโบสถ์ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ปี พ.ศ. 2567

ตำบล/หมู่บ้าน		แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)			รายได้เฉลี่ย (บาท/ปี)			รายจ่ายเฉลี่ย (บาท/ปี)	
		อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง	ครัวเรือน	บุคคล	ครัวเรือน	บุคคล
ตำบลวัดโบสถ์		202,988	31,692	26,080	8,574	269,333	101,558	158,052	59,597
หมู่ที่ 1	195,717	18,101	11,686	7,601	233,106	84,986	70,788	25,808	74,413
หมู่ที่ 2	287,111	80,223	43,283	20,428	431,046	150,950	301,076	105,435	62,160
หมู่ที่ 3	234,471	20,943	19,854	6,995	282,263	125,669	137,234	61,099	45,254
หมู่ที่ 4	283,384	18,547	27,808	3,637	333,376	124,934	164,543	61,663	11,495
หมู่ที่ 5	145,619	32,444	23,123	8,775	209,960	65,776	134,566	42,156	55,673
หมู่ที่ 6	169,149	50,319	26,962	19,152	265,582	100,331	152,033	57,435	26,870
หมู่ที่ 7	149,567	44,304	26,992	11,388	232,252	98,388	164,503	69,688	20,157
หมู่ที่ 8	91,697	25,333	21,055	9,172	147,258	55,744	141,300	53,489	83,254
หมู่ที่ 9	101,071	14,697	17,362	6,253	139,383	52,667	48,697	18,401	58,675
หมู่ที่ 10	217,984	33,925	32,925	4,721	289,556	129,229	184,730	82,445	48,417

ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน (2567)

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอมโนรมย์ จังหวัดพิษณุโลก ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ ไม่พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตวนอุทยาน เขตห้ามล่าสัตว์ป่า) ในพื้นที่

2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วยเขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูล ไม่พบพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติในพื้นที่

3.1.2 ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ คือ พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5 เนื้อที่ 28,857 ไร่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่า ในพื้นที่ตำบลวัดโบสถ์ มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566) มีปริมาณน้ำฝนรวม 1359.6 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่นๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลวัดโบสถ์ มีแหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ คลองหางกา น้ำแควน้อย และบึงกำไล

3.2.3 น้ำบาดาล จากฐานข้อมูลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2566) พบว่า ตำบลวัดโบสถ์ มีจำนวนบ่อบาดาลราชการจำนวน 6 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชนจำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 11 หน่วยแผนที่ดิน และหน่วยพื้นที่เบ็ดเตล็ด 1 หน่วยแผนที่ ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 6 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน Ksr-sIA ชุดดินโคกสำโรง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,643 ไร่ หรือร้อยละ 9.16 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Psl-sicIA ชุดดินพิชฌุโลก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายปน ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 3,908 ไร่ หรือร้อยละ 13.54 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Skt-lb-sicIA ดินสุโขทัยที่มีความอึดตัวเบสต่ำ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปน ทรายปน ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 5,781 ไร่ หรือร้อยละ 20.03 ของเนื้อที่ตำบล

4) หน่วยแผนที่ดิน Skt-lb,fsi-sicIA ดินสุโขทัยที่มีความอึดตัวเบสต่ำและเป็นดินทรายปนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายปน ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,122 ไร่ หรือร้อยละ 3.89 ของเนื้อที่ตำบล

5) หน่วยแผนที่ดิน Sri-sIA ชุดดินศรีเทพ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปน ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 3 ไร่ หรือร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล

6) หน่วยแผนที่ดิน Wto-sIA ชุดดินวังทอง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 3,079 ไร่ หรือร้อยละ 10.67 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 ดินในพื้นที่ดอน มี 5 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน Pch-fl-sIA ดินพิชัยที่เป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 383 ไร่ หรือร้อยละ 1.33 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Pch-gm-sIA/b ดินพิชัยที่มีจุดประสีเทา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ และมีคันทนา มีเนื้อที่ 5,101 ไร่ หรือร้อยละ 17.68 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Pch-gm,pic,fl-sIA/b ดินพิชัยที่มีจุดประสีเทา มีคันทนาและดินร่วน ละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ และมีคันทนา มีเนื้อที่ 685 ไร่ หรือร้อยละ 2.37 ของเนื้อที่ตำบล

4) หน่วยแผนที่ดิน Tph-sIA ชุดดินตะพานหิน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปน ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 4,381 ไร่ หรือร้อยละ 15.18 ของเนื้อที่ตำบล

5) หน่วยแผนที่ดิน Tph-gm-sIA/b ดินตะพานหินที่มีจุดประสีเทา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปน ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ และมีคันทนา มีเนื้อที่ 472 ไร่ หรือร้อยละ 1.64 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.3 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มี 1 หน่วยแผนที่ คือ หน่วยแผนที่ดิน W พื้นที่น้ำ มีเนื้อที่ 1,299 ไร่ หรือร้อยละ 4.50 ของเนื้อที่ตำบล

ไม่พบปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ รายละเอียดของสมบัติดิน ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ดังแสดงในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น

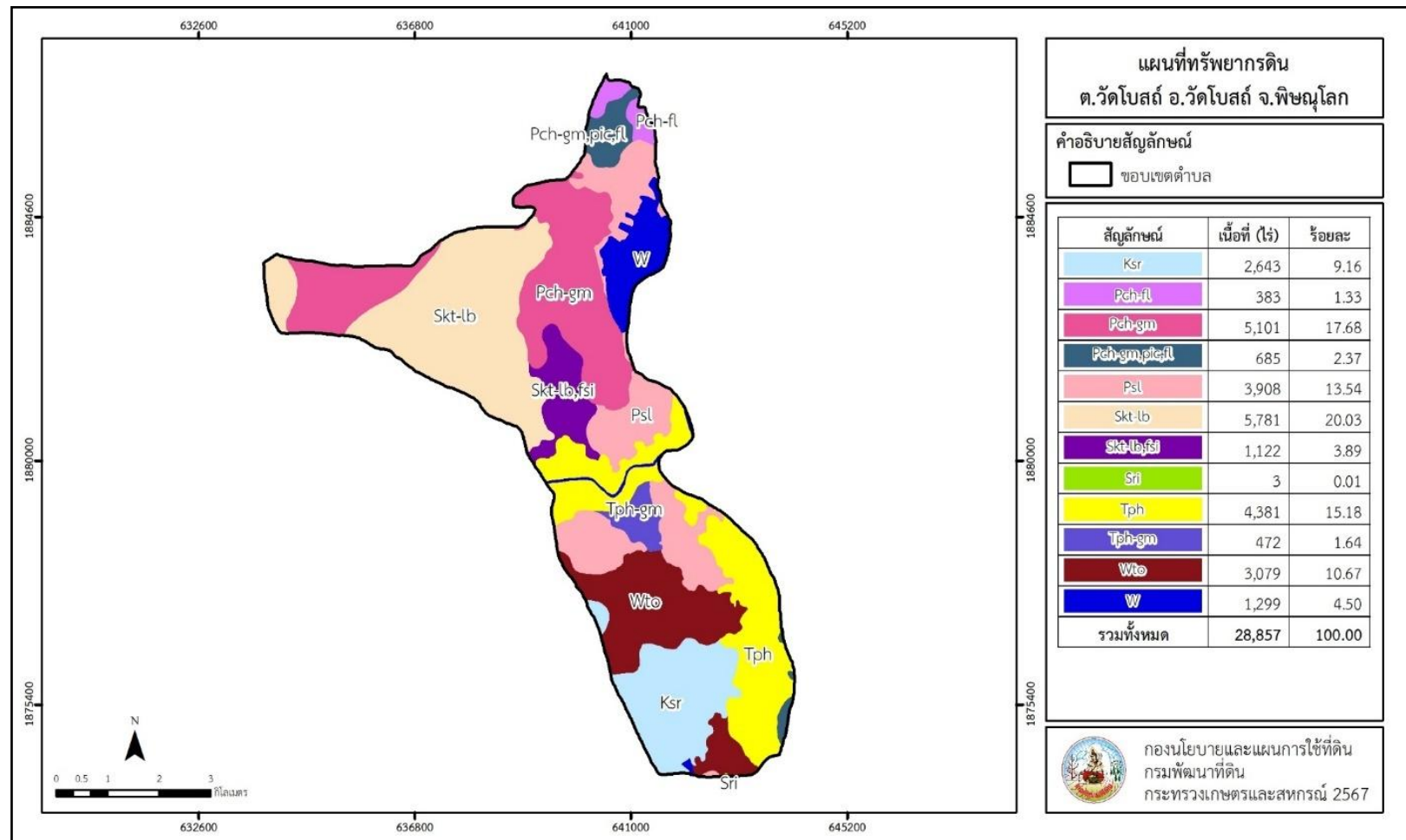
หน่วยแผนที่ดิน	ความ ลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดม สมบูรณ์ของ ดิน	ความจุ แลกเปลี่ยน แคต ไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัว เบส(%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำ ไฟฟ้า (dS/m)	ความลึก ของชั้นจา โรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Ksr-sIA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	5.5-6.5	<2	-	2,643	9.16
Pch-fl-sIA	0-2	>150	ดี	ต่ำ	<10	35-75	5.0-6.5	4.5-5.0	<2	-	383	1.33
Pch-gm,pic,fl-sIA/b	0-2	>150	ดีปานกลางถึง ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	35-75	5.0-6.5	4.5-5.0	<2	-	685	2.37
Pch-gm-sIA/b	0-2	>150	ดีปานกลางถึง ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	35-75	5.0-6.5	4.5-5.0	<2	-	5,101	17.68
Psl-sicIA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-6.5	7.0-8.0	<2	-	3,908	13.54
Skt-lb,fsi-sicIA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.5	<2	-	1,122	3.89
Skt-lb-sicIA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.5	<2	-	5,781	20.03
Sri-silA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	3	0.01
Tph-gm-silA/b	0-2	>150	ดีปานกลางถึง ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	6.0-7.0	<2	-	472	1.64
Tph-silA	0-2	>150	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	6.0-7.0	<2	-	4,381	15.18
Wto-sIA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	5.0-5.5	<2	-	3,079	10.67
W	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,299	4.5
รวมทั้งหมด											28,857	100

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2566)

แผนการใช้ที่ดินตำบลวัดโบสถ์ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

รูปที่ 3-1 ทรัพยากรดิน ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2567 มีสาระสำคัญ สรุปได้ ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลวัดโบสถ์ คือ

- 1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ เป็นกรด และมีการชะล้างพังทลายของดิน
- 2) ขาดแคลนน้ำในการทำการเกษตร
- 3) ขาดแหล่งรับซื้อผลผลิตทางการเกษตร
- 4) ขาดการรวมกลุ่มของคนในชุมชน
- 5) ต้นทุนการผลิตสูง

4.1.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และตำบลวัดโบสถ์ มีความต้องการ 5 ประการ คือ

- 1) ปรับปรุงบำรุงดิน เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน แก้ปัญหาดินกรด และจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ
- 2) จัดหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
- 3) จัดหาแหล่งรับซื้อผลผลิตทางการเกษตร
- 4) จัดตั้งกลุ่มด้านการเกษตร
- 5) จัดหาวัสดุการผลิตพืชที่มีคุณภาพ ราคาไม่แพง

ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 5 ประการ คือ

- 1.1) การเพิ่มขึ้นของประชากร
- 1.2) การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ
- 1.3) นโยบายรัฐด้านการเกษตร
- 1.4) การใช้ที่ดินที่ไม่เหมาะสมกับศักยภาพ
- 1.5) ภัยธรรมชาติ

2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 4 ประการ คือ

- 2.1) การปรับปรุงบำรุงดินและปรับสภาพดินกรด

- 2.2) ความต้องการที่ดินทำกิน
- 2.3) แผนรองรับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ
- 2.4) ความต้องการน้ำเพื่อการเกษตร

3) สภาวะ (State) ที่เกิดแรงกดดัน มี 4 ประการ คือ

- 3.1) ความอุดมสมบูรณ์ของดิน
- 3.2) ดินถูกชะล้างพังทลาย
- 3.3) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
- 3.4) ผลผลิตต่ำ

4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 5 ประการ คือ

- 4.1) ที่ดินเสื่อมโทรม
- 4.2) ผลผลิตทางการเกษตรลดลง
- 4.3) ต้นทุนการผลิตสูง
- 4.4) รายได้ของเกษตรกรลดลง
- 4.5) คุณภาพชีวิต

5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้

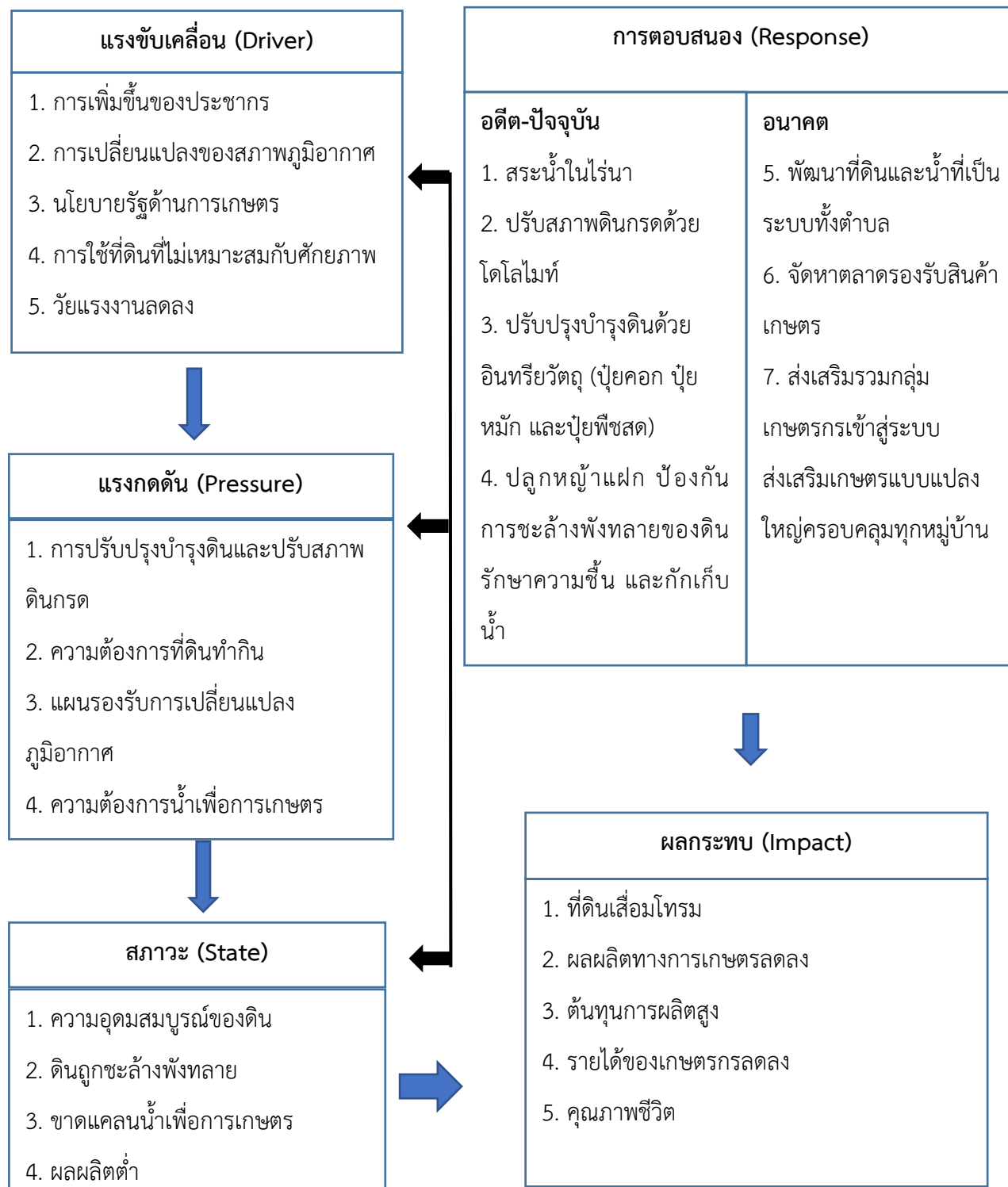
อดีต-ปัจจุบัน

- 5.1) สรรน้ำในไร่นา
- 5.2) ปรับสภาพดินกรดด้วยโดโลไมท์
- 5.3) ปรับปรุงบำรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ (ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก และปุ๋ยพืชสด)
- 5.4) ปลูกหญ้าแฝก ป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน รักษาความชื้น และกักเก็บน้ำ

อนาคต

- (5.5) พัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบทั้งตำบล
- (5.6) จัดหาตลาดรองรับสินค้าเกษตร
- (5.7) ส่งเสริมรวมกลุ่มเกษตรกรเข้าสู่ระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน

ดังมีรายละเอียดในรูปที่ 4-1

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลวัดโบสถ์ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอดุสิต จังหวัดพิษณุโลก มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้

4.2.1 บริเวณพื้นที่ลุ่ม

- ปลูกข้าวนาปี ตามด้วยนาปรังในเขตชลประทาน ตั้งแต่เดือนเมษายน-พฤษภาคมเก็บเกี่ยวผลผลิตตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ข้าวนาปรังเริ่มปลูกเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม เก็บเกี่ยวผลผลิตตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแผนการส่งน้ำของชลประทานในพื้นที่

- ปลูกข้าวนาปี ตามด้วยข้าวนาปรัง ในเขตชลประทาน เริ่มระหว่างเดือนเมษายน-พฤษภาคม นาปรังเริ่มเดือนธันวาคม-มกราคม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแผนการส่งน้ำของชลประทานในพื้นที่

- ปลูกข้าวนาปี ตามด้วยพืชใช้น้ำน้อยในเขตชลประทาน เริ่มระหว่างเดือนเมษายน-พฤษภาคม หลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิตข้าวประมาณเดือนตุลาคม เริ่มเพาะปลูกประมาณปลายเดือนตุลาคมเป็นต้นไป จนถึงกลางเดือนมกราคม

4.2.2 บริเวณพื้นที่ดอน

1) พืชไร่ ที่นิยมปลูก ได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และอ้อย

2) ไม้ยืนต้น ที่นิยมปลูก ได้แก่ ยูคาลิปตัส

3) ไม้ผล ที่นิยมปลูก ได้แก่ มะม่วง

ดังรายละเอียดในรูปที่ 4-2

ชนิดพืช	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ข้าวนาปี												
ข้าวนาปรัง												
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (ฤดูฝน)												
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (หลังนา)												
อ้อย												
มะม่วง												
ยูคาลิปตัส												

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอดุสิต จังหวัดพิษณุโลก

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้นๆเหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ หรือการปลูกพืชต่างๆ โดยพิจารณาจากสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่กร่อง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิต และคำธณ, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1: ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือกิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N: มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความ เหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2. ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อ รากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1. สภาพการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการ เขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินใน แต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด อ้อย มะม่วง ยูลาลิปดัส

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอมโนรมย์ จังหวัดพิษณุโลก ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดิน ดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

หน่วยที่ดิน	ข้าว	ข้าวโพด	อ้อย	มะม่วง	ยูคาลิปตัส
Ksr-sIA	S1	S3o	S2os	S3o	N
Pch-fl-sIA	S3o	S2ns	S2ns	S2ns	S2n
Pch-gm,pic,fl-sIA/b	S2on	S2on	S2ons	S2ns	S2on
Pch-gm-sIA/b	S2on	S2on	S2ons	S2ns	S2on
Psl-sicIA	S1	S3o	S2os	S3o	N
Skt-lb,fsi-sicIA	S2n	S3o	S2ons	S3o	N
Skt-lb-sicIA	S2n	S3o	S2ons	S3o	N
Sri-sIA	S2n	S3o	S2ons	S3o	N
Tph-gm-sIA/b	S2o	S2o	S2os	S2s	S2o
Tph-sIA	S3o	S1	S2s	S2s	S1
Wto-sIA	S2n	S3o	S2ons	S3o	N

หมายเหตุ: * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

ความหมายของสัญลักษณ์แสดงข้อจำกัดชั้นความเหมาะสม

o = ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช

s = ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร

n = ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร

บทที่ 6

แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายในปี 2570 (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งจะมีผลความละเอียดและเฉพาะเจาะจงมากกว่าแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศ ที่ใช้เป็นกรอบนโยบายการพัฒนาพื้นที่ระดับประเทศเป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพโดยเฉพาะทางด้านการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพได้จากการวิเคราะห์สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 แผนการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลวัดโบสถ์ อำเภอบัวโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก สามารถกำหนดออกเป็น 5 เขตหลัก ได้แก่ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่น ๆ และเขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตเกษตรกรรม

เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ คือ พื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิ์ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้ รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 5 เขตรอง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมขั้นดี เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ เขตประมง และเขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 21,642 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 75 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตเกษตรกรรมขั้นดี พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตมากที่สุด ในตำบล เนื่องจากมีระบบชลประทาน สามารถส่งน้ำช่วยในการปลูกพืชเพื่อทำการเกษตรนอกฤดูฝน โดยเฉพาะข้าวนาปรังและพืชอายุสั้นได้เป็นอย่างดี และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช ส่งผลให้มีศักยภาพของที่ดินที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกในระดับสูงถึงปานกลาง มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2110) มีเนื้อที่ 12,891 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 44.67 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมสูงถึงปานกลางและปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าว โดยส่วนใหญ่เป็นลักษณะ นาปีตามด้วยนาปรัง และบางพื้นที่ทำนาปีตามด้วยพืชฤดูแล้งชนิดต่าง ๆ เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2120) มีเนื้อที่ 113 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.39 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ มะม่วงและขนุน

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2130) มีเนื้อที่ 130 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.45 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ยูคาลิปตัส

- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2140) มีเนื้อที่ 892 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 3.09 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูกได้แก่ ข้าวโพดและอ้อย

2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตรองจากเขตเกษตรกรรมขั้นดี ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) และเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพสูง (ประเภทที่ 1) เป็นเขตที่มีการบริหารจัดการด้านทรัพยากรน้ำ โดยเฉพาะระบบชลประทานมีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม ดัดข้อจำกัดจากลักษณะดินซึ่งมีสมบัติดินที่ไม่เหมาะสมบางประการ มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2211) มีเนื้อที่ 3,710 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 12.86 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าว โดยส่วนใหญ่เป็นลักษณะนาปีตามด้วยนาปรัง และบางพื้นที่ทำนาปีตามด้วยพืชฤดูแล้งชนิดต่าง ๆ เช่น ข้าวโพด

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2212) มีเนื้อที่ 62 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.22 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูก ได้แก่ มะม่วง และขนุน

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2213) มีเนื้อที่ 52 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.18 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูก ได้แก่ ยูคาลิปตัส

- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2214) มีเนื้อที่ 126 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.44 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูก ได้แก่ อ้อย

- เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2215) มีเนื้อที่ 9 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.03 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชผัก ไม้ดอก หรือเกษตรผสมผสาน โดยพืชที่ปลูก ได้แก่ อินทผลัม

ทั้งนี้ในเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง(ประเภทที่ 1) หากมีการปรับปรุงบำรุงดิน หรือ ปรับโครงสร้างของพื้นที่ให้เหมาะสม เช่น ยกร่อง จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำประเภทต่างๆ สามารถยกระดับเป็นเขตเกษตรกรรมขั้นดีได้ เนื่องจากการบริหารจัดการด้านทรัพยากรน้ำไว้แล้ว โดยเฉพาะระบบชลประทาน

(2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เป็นเขตที่ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งส่งผลให้มีข้อจำกัดต่อการเพาะปลูกพืชด้านความชื้นที่พืชนำไปใช้ประโยชน์ ในส่วนของที่ดินมีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับสูงถึงปานกลาง และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2221) มีเนื้อที่ 1,237 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 4.29 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2222) มีเนื้อที่ 11 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.04 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล ได้แก่ มะม่วง และขนุน

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2223) มีเนื้อที่ 39 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.13 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น ได้แก่ ยูคาลิปตัส

- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2224) มีเนื้อที่ 387 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.34 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ ได้แก่ อ้อย และมันสำปะหลัง

- เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2215) มีเนื้อที่ 3 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชผัก ไม้ดอก หรือเกษตรผสมผสาน โดยพืชที่ปลูกได้แก่ กล้วย

3) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ พื้นที่เขตนี้ถูกกำหนดให้เป็นเขตเกษตรกรรม ที่ต้องมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาคือเป็นข้อจำกัดของการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่างๆ การทำการเกษตรในเขตนี้อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม พบปัญหาทางกายภาพของดินที่สำคัญหลาย เช่น เป็นดินตื้นซึ่งเป็นข้อจำกัดของการหยั่งรากพืชในการยึดลำต้นและการดูดซับธาตุอาหารพืชในดิน เนื้อดินเป็นทรายจัด ซึ่งมีผลต่อความสามารถในการอุ้มน้ำ เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชัน เป็นต้น จากข้อจำกัดการใช้ที่ดินดังกล่าวข้างต้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาปรับปรุงและมีมาตรการเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ให้สูงขึ้น รวมถึงการป้องกันไม่ให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมจากการใช้พื้นที่ มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2310) มีเนื้อที่ 915 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 3.17 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2320) มีเนื้อที่ 92 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.32 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล ได้แก่ มะม่วง

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2330) มีเนื้อที่ 152 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.53 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น ได้แก่ สัก และยูคาลิปตัส

- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2340) มีเนื้อที่ 603 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 2.09 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ ได้แก่ อ้อยและมันสำปะหลัง

4) เขตประมง (สัญลักษณ์ 2400) มีเนื้อที่ 98 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.34 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่ทำกิจกรรมด้านการประมง ได้แก่ การเลี้ยงสัตว์น้ำประเภทต่าง ๆ ได้แก่ ปลานิล ปลาดุก ปลาแรด และปลาสร้อย

5) เขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 121 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.42 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ เขตโรงเรียนเลี้ยงสัตว์โดยประเภทของโรงเรียนที่พบ ได้แก่ โค กระบือ สุกร และไก่พื้นเมือง

6.2.2 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง

มีเนื้อที่ 4,103 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 14.22 ของเนื้อที่ตำบลประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ และเขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 3,699 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 12.82 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

(2) เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต (สัญลักษณ์ 3200) มีเนื้อที่ 374 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.30 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินโรงสี และลานตากผลผลิตทางการเกษตร

(3) เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ (สัญลักษณ์ 3300) มีเนื้อที่ 31 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.11 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินนอกเหนือจาก 2 เขตดังกล่าวข้างต้น ได้แก่ บัมน้ำมัน และสิ่งปลูกสร้าง

6.2.3 เขตแหล่งน้ำ

มีเนื้อที่ 2,120 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 7.35 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 4100) มีเนื้อที่ 1,220 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 4.23 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นลักษณะของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ ได้แก่ ห้วย หนอง คลอง เป็นต้น

(2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 900 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 3.12 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็น สระน้ำ

6.2.4 เขตพื้นที่อื่น ๆ (สัญลักษณ์ 5000)

มีเนื้อที่ 914 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 3.17 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ ได้แก่ ลานคอนกรีต และโกดังเก็บของ

6.2.5 เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สัญลักษณ์ 6000)

มีเนื้อที่ 77 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.27 ของเนื้อที่ตำบล มีการใช้ที่ดินเป็นป่าไม้ที่พบในพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งอยู่นอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ส่วนใหญ่เป็นป่าปลูก ป่าชุมชน

ทั้งนี้ ในเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ สามารถพัฒนาใช้ประโยชน์ในกิจกรรมอื่นนอกภาคการเกษตร เช่น เป็นเขตอุตสาหกรรม หรือเขตชุมชนเมือง เป็นต้น และในการใช้ที่ดินทำการเกษตรต้องมีการวางแผนการผลิตและการเพาะปลูกที่ตอบสนองต่อสภาพพื้นที่และภูมิอากาศและเลือกชนิดพืชให้เหมาะสมกับที่ดิน

ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอบัวโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
1) เขตเกษตรกรรม	21,643	75.02
1.1 เขตเกษตรกรรม (ชั้นดี)	14,026	48.61
2110 เขตทำนา	12,891	44.67
2120 เขตปลูกไม้ผล (ชั้นดี)	113	0.39
2130 เขตปลูกไม้ยืนต้น	130	0.45
2140 เขตปลูกพืชไร่	892	3.09
1.2 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง	5,636	19.54
- เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1)	3,959	13.73
2211 เขตทำนา	3,710	12.86
2212 เขตปลูกไม้ผล	62	0.22
2213 เขตปลูกไม้ยืนต้น	52	0.18
2214 เขตปลูกพืชไร่	126	0.44
2215 เขตปลูกพืชทางเลือก	9	0.03
- เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2)	1,677	5.81
2221 เขตทำนา	1,237	4.29
2222 เขตปลูกไม้ผล	11	0.04
2223 เขตปลูกไม้ยืนต้น	39	0.13
2224 เขตปลูกพืชไร่	387	1.34
2225 เขตปลูกพืชทางเลือก	3	0.01
1.3 เขตเกษตรกรรม (ศักยภาพต่ำ)	1,762	6.11
2310 เขตทำนา	915	3.17
2320 เขตปลูกไม้ผล	92	0.32
2330 เขตปลูกไม้ยืนต้น	152	0.53
2340 เขตปลูกพืชไร่	603	2.09
1.4 เขตประมง	98	0.34
2400 เขตประมง	98	0.34

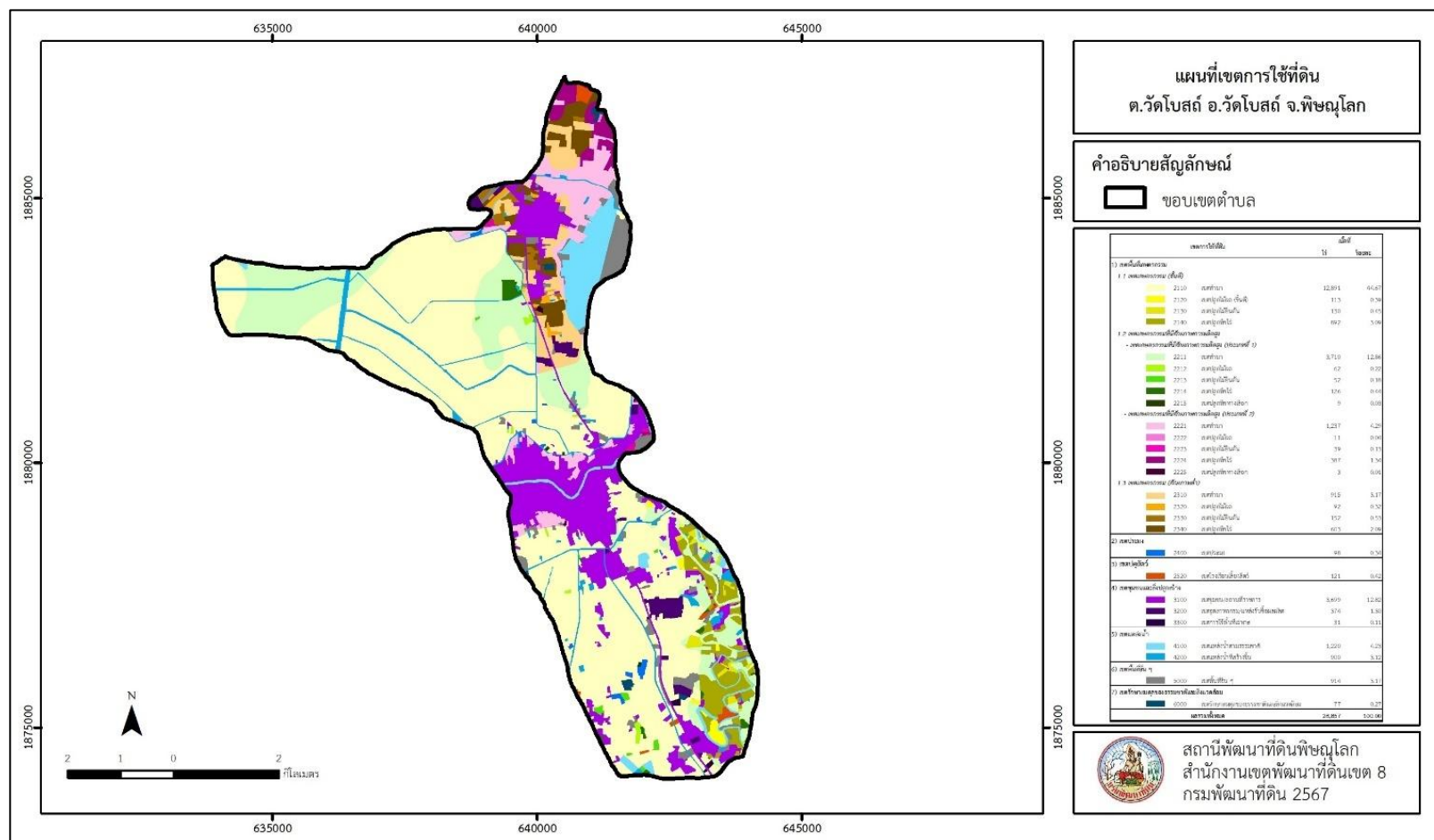
ตารางที่ 6-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
1.5 เขตปศุสัตว์	121	0.42
2520 เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	121	0.42
2) เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	4,104	14.23
3100 เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	3,699	12.82
3200 เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต	374	1.30
3300 เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ	31	0.11
3) เขตแหล่งน้ำ	2,120	7.35
4100 เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ	1,220	4.23
4200 เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	900	3.12
4) เขตพื้นที่อื่น ๆ	914	3.17
5000 เขตพื้นที่อื่น ๆ	914	3.17
5) เขตรักษาสมดุของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	77	0.27
6000 เขตรักษาสมดุของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	77	0.27
ผลรวมทั้งหมด	28,857	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

แผนการใช้ที่ดินตำบลวัดโบสถ์ อำเภอบัวโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอบัวโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลวัดโบสถ์ อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่นแล้วจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568 ถึง 2572

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลวัดโบสถ์ไปเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบลวัดโบสถ์ เพื่อมีมติให้ความร่วมมือในกิจกรรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน และได้รับการเชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาตำบล

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินขอนแก่น เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมและโครงการตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินขอนแก่น นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

7.2.1 เขตเกษตรกรรม

1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์และมีการชะล้างพังทลายของดิน มีแผนงาน/โครงการปรับปรุงบำรุงดินและอนุรักษ์ดินและน้ำ ดังนี้

- (1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
- (2) การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด (ปอเทือง)
- (3) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ (ปุ๋ยพืชสด)
- (4) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- (5) การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์
- (6) การรณรงค์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท
- (7) การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์
- (8) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด
- (9) การส่งเสริมพัฒนาปรับปรุงบำรุงดิน (เกษตรกรทั่วไป/กลุ่มแปลงใหญ่)

2) การชะล้างพังทลายของดิน มีแผนงาน/โครงการฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน ดังนี้

- (1) ปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

3) พื้นที่แล้งซ้ำซาก มีแผนงาน/โครงการบริหารจัดการน้ำ ดังนี้

- (1) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

- (2) โครงการบริหารจัดการผลิตสินค้าเกษตรตามแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก

(Agri – Map)

7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น

การดำเนินงานของหน่วยงานอื่น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมายที่ทางหน่วยงานอื่นได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการนั้น ๆ (ตารางที่ 7-2)

7.3.1 เขตเกษตรกรรม

1) เขตทำนา เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น

- (1) โครงการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกรและรับขึ้นทะเบียนเกษตรกร (สำนักงานเกษตรอำเภอบัวโบสถ์)

- (2) โครงการส่งเสริมการปลูกและแปรรูปผลิตภัณฑ์น้ำตาลโตนดครบวงจรและงานวันน้ำตาลโตนดของดี (อบต./เกษตร)

- (3) โครงการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ (อบต./พช./เกษตร/กศน./อุตสาหกรรมจังหวัดพิษณุโลก)

- (4) โครงการผลิตและสนับสนุนหัวเชื้อ ออกลินทรีย์ควบคุมศัตรูพืช (ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืชจังหวัดพิษณุโลก)

- (5) โครงการพัฒนาศูนย์จำหน่ายสินค้าชุมชน (พช./อบต.เกษตร)

- (6) โครงการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวสำหรับขยายพันธุ์ปลูกในแปลงนา (อบต./เกษตร)

- (7) โครงการผลิตปุ๋ยชีวภาพ (อบต./เกษตร)

- (8) โครงการส่งเสริมกิจกรรมการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลวัดโบสถ์ (เกษตร/อบต.)

- (9) โครงการพืชผักปลอดภัย/เกษตรอินทรีย์ (พช./เกษตร)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่องค์การบริหารส่วนตำบลวัดโบสถ์ เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2567 ความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับแก้ปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์ เกิดการชะล้างพังทลายของดิน และการขาดแคลนน้ำ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน และการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ของตำบลวัดโบสถ์ กรมพัฒนาที่ดิน ได้วิเคราะห์เบื้องต้น ดังต่อไปนี้

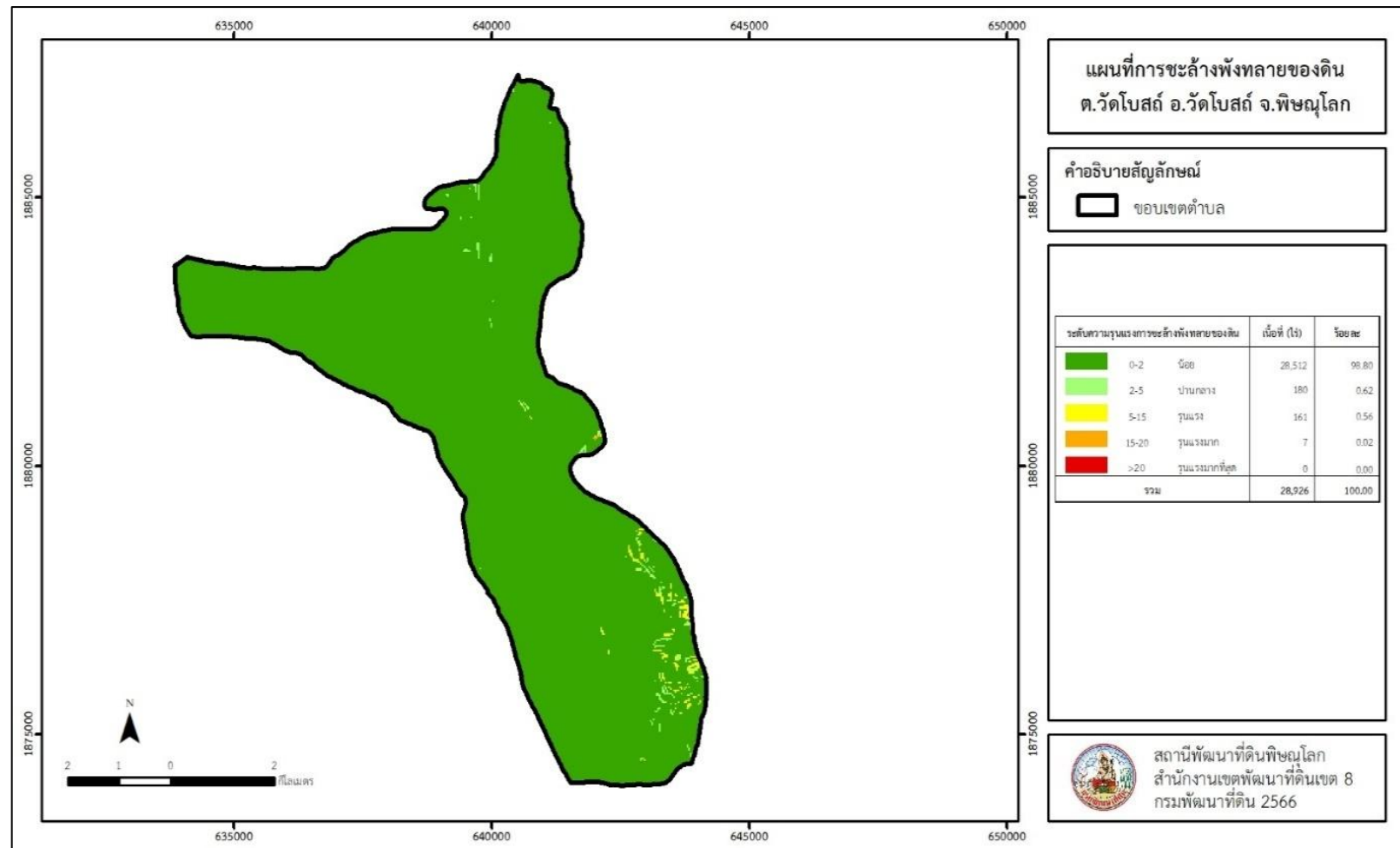
พื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ มีแม่น้ำแควน้อยไหลผ่านตอนกลางของตำบล มีคลองธรรมชาติ คลองขุด คลองชลประทานไหลผ่าน เป็นพื้นที่เขตเกษตรกรรมชั้นดี ไม่พบปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ ส่วนใหญ่มีการชะล้างพังทลายของดินน้อย

แต่บางพื้นที่มีระดับความรุนแรงของการชะล้างพังทลายของดิน ในระดับปานกลางถึงรุนแรงมาก (รูปที่ 7-1) จากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) สรุปได้ว่า ปัญหาสำคัญ 2 ประการ คือ (1) ปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์ และมีการชะล้างพังทลายของดิน (2) ปัญหาขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร ปัญหาดังกล่าวนี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของราษฎรในชุมชนโดยรวม

ปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากพื้นที่เกษตรกรรมอยู่ในเขตเกษตรกรรมชั้นดี มีน้ำเพียงพอตลอดทั้งปี ซึ่งผลให้เกษตรกรมีการทำนาต่อเนื่อง มีการใช้ที่ดินติดต่อกันเป็นเวลานานโครงสร้างของดินได้มีการเปลี่ยนแปลง ในพื้นที่ที่มีการไถพรวนด้วยเครื่องจักรกลติดต่อกันเป็นระยะเวลานานทำให้ดินแน่นตัว น้ำในดินและอากาศในดินที่เคยมีอยู่สูญหายไป ส่วนธาตุอาหารและอินทรีย์วัตถุ ก็มีปริมาณลดลงเช่นเดียวกัน เนื่องจากพืชนำไปใช้ และอินทรีย์วัตถุได้สลายตัวไป

ปัญหาการขาดแคลนน้ำ นอกจากเกิดจากการทับถมของตะกอนดินในแหล่งน้ำจนตื้นเขินแล้ว ยังมีสาเหตุมาจากประชากรเพิ่มขึ้น กิจกรรมที่ต้องใช้น้ำเพิ่มขึ้น ทำการเกษตรเพิ่มขึ้น รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เช่น ปริมาณฝนน้อยกว่าปกติ ฝนทิ้งช่วง จนเกิดความแห้งแล้ง การขาดแคลนน้ำจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จำเป็นต้องวางระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อกักน้ำในดิน คงความอุดมสมบูรณ์ เพื่อจัดหาน้ำให้แหล่งน้ำต้นทุน โดยวิธีการต่าง ๆ ให้เพียงพอแก่ความต้องการ

รูปที่ 7-1 การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอบัวโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตเกษตรกรรมที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568-2572

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
1. เขตเกษตรกรรมชั้นดี เนื้อที่ 14,026 ไร่	<u>การปรับปรุงบำรุงดิน</u>	110,000
	1. การเก็บตัวอย่างดินและวิเคราะห์ดินทางห้องปฏิบัติการ	7,500
	2. การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	2,500
	3. การรณรงค์โกลบตอซัง	100,000
	<u>การชะล้างพังทลายของดิน</u>	600,000
	1. ปลุกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ	600,000
2. เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพ การผลิตสูง เนื้อที่ 5,636 ไร่	<u>การปรับปรุงบำรุงดิน</u>	347,500
	1. การเก็บตัวอย่างดินและวิเคราะห์ดินทางห้องปฏิบัติการ	15,000
	2. การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	297,500
	3. การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	30,000
	4. การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	5,000
	<u>การบริหารจัดการน้ำ</u>	1,050,000
	1. การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นา	1,050,000
3. เขตเกษตรกรรม (ศักยภาพต่ำ) เนื้อที่ 1,762 ไร่	<u>การปรับปรุงบำรุงดิน</u>	2,244,250
	1. การเก็บตัวอย่างดินและวิเคราะห์ดินทางห้องปฏิบัติการ	52,500
	2. การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	1,190,000
	3. การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	120,000
	4. การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	17,500
	5. การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	81,250
	6. การรณรงค์โกลบตอซัง	100,000
	7. การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์	340,000
	8. การส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด	3,000
	9. การผลิตปุ๋ยหมัก	340,000
	<u>การบริหารจัดการน้ำ</u>	3,150,000
	1. การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นา	3,150,000

ตารางที่ 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
รวมเขตเกษตรกรรม	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	2,701,750
	2. การบริหารจัดการน้ำ	4,200,000
	3. การชะล้างพังทลายของดิน	600,000
	รวมแผนงาน/โครงการ	7,501,750

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
1. เขตเกษตรกรรม	(1) โครงการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกรและรับขึ้นทะเบียนเกษตรกร (สำนักงานเกษตรอำเภอบัวโบสถ์)
1.1 เขตเกษตรกรรมชั้นดี เนื้อที่ 14,026 ไร่	(2) โครงการส่งเสริมการปลูกและแปรรูปผลิตภัณฑ์น้ำตาลโตนดครบวงจรและงานวันน้ำตาลโตนดของดี (อบต./เกษตร)
1.2 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง เนื้อที่ 5,636 ไร่	(3) โครงการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ (อบต./พช./เกษตร/กศน./อุตสาหกรรมจังหวัด)
1.3 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ เนื้อที่ 1,762 ไร่	(4) โครงการผลิตและสนับสนุนหัวเชื้อจุลินทรีย์ควบคุมศัตรูพืช (ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืชจังหวัดพิษณุโลก)
	(5) โครงการพัฒนาศูนย์จำหน่ายสินค้าชุมชน (พช./อบต.เกษตร)
	(6) โครงการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวสำหรับขยายพันธุ์ปลูกในแปลงนา (อบต./เกษตร)
	(7) โครงการผลิตปุ๋ยชีวภาพ (อบต./เกษตร)
	(8) โครงการส่งเสริมกิจกรรมการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลวัดโบสถ์ (เกษตร/อบต.)
	(9) โครงการพืชผักปลอดภัย/เกษตรอินทรีย์ (พช./เกษตร)

แผนการใช้ที่ดินตำบลวัดโบสถ์ อำเภอมโนรมย์ จังหวัดพิษณุโลก

ตารางที่ 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอมโนรมย์ จังหวัดพิษณุโลก 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ (บาท)					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
1. เขตเกษตรกรรมที่มี ศักยภาพการผลิตสูง และเขตเกษตรกรรม (ศักยภาพต่ำ)	การปรับปรุงบำรุงดิน การเก็บตัวอย่างดินและวิเคราะห์ดิน ทางห้องปฏิบัติการ	ตัวอย่าง	100	100	100	100	100	500	15,000	15,000	15,000	15,000	15,000	75,000	พด.
	การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	ตัน	10	10	10	10	10	50	297,500	297,500	297,500	297,500	297,500	1,487,500	พด.
	การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วย พืชปุ๋ยสด	ไร่	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	10,000	30,000	30,000	30,000	30,000	30,000	150,000	พด.
	การส่งเสริมการผลิตและการใช้ สารอินทรีย์	ราย	100	100	100	100	100	500	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000	25,000	พด.
	การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้ สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทาง การเกษตร	กลุ่ม	5	5	5	5	5	25	16,250	16,250	16,250	16,250	16,250	81,250	พด.
	การรณรงค์เฝ้าติดตาม	แปลง	2	2	2	2	2	10	40,000	40,000	40,000	40,000	40,000	200,000	พด.
	การจัดหาปูนโดโลไมต์	ตัน	20	20	20	20	20	100	68,000	68,000	68,000	68,000	68,000	340,000	พด.
	การส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด	ไร่	40	40	40	40	40	200	600	600	600	600	600	3,000	พด.
	การผลิตปุ๋ยหมัก	ตัน	20	20	20	20	20	100	68,000	68,000	68,000	68,000	68,000	340,000	พด.
	การขะล้างพังทลายของดิน ปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ	กล้า	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	500,000	120,000	120,000	120,000	120,000	120,000	600,000	พด.
	การบริหารจัดการน้ำ การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นา	บ่อ	40	40	40	40	40	200	840,000	840,000	840,000	840,000	840,000	4,200,000	พด.

แผนการใช้ที่ดินตำบลวัดโบสถ์ อำเภอบัวโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

ตารางที่ 7-3 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ (บาท)					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
1. เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูงและเขตเกษตรกรรม (ศักยภาพต่ำ) (ต่อ)	กิจกรรมของหน่วยงานอื่น														
	โครงการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกรและรับขึ้นทะเบียนเกษตรกร	หมู่	หมู่ 1-10	หมู่ 1-10	หมู่ 1-10	หมู่ 1-10	หมู่ 1-10								สนง.เกษตร อ.วัดโบสถ์
	โครงการส่งเสริมการปลูกและแปรรูปผลิตภัณฑ์น้ำตาลโตนดครบวงจรและงานวันน้ำตาลโตนดของดี	หมู่	หมู่ 1-10	หมู่ 1-10	หมู่ 1-10	หมู่ 1-10	หมู่ 1-10								อบต./เกษตร
	โครงการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์	หมู่	หมู่ 1-10	หมู่ 1-10	หมู่ 1-10	หมู่ 1-10	หมู่ 1-10								อบต./พช./ เกษตร/ กศน./ อุตสาหกรรม จังหวัด
	โครงการผลิตและสนับสนุนหั่วเชื่อมจลินทรีย์ควบคุมศัตรูพืช	หมู่	หมู่ 1-10	หมู่ 1-10	หมู่ 1-10	หมู่ 1-10	หมู่ 1-10								ศูนย์อารักขา พืชจังหวัด พิษณุโลก
	โครงการพัฒนาศูนย์จำหน่ายสินค้าชุมชน	หมู่	หมู่ 1-10	หมู่ 1-10	หมู่ 1-10	หมู่ 1-10	หมู่ 1-10								พช./อบต. เกษตร
	โครงการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวสำหรับขยายพันธุ์ปลูกในแปลงนา	หมู่	หมู่ 1-10	หมู่ 1-10	หมู่ 1-10	หมู่ 1-10	หมู่ 1-10								อบต./เกษตร
	โครงการผลิตปุ๋ยชีวภาพ	หมู่	หมู่ 1-10	หมู่ 1-10	หมู่ 1-10	หมู่ 1-10	หมู่ 1-10								อบต./เกษตร
	โครงการส่งเสริมกิจกรรมการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลวัดโบสถ์	หมู่	หมู่ 1-10	หมู่ 1-10	หมู่ 1-10	หมู่ 1-10	หมู่ 1-10								อบต./เกษตร
	โครงการพืชผักปลอดภัย/เกษตรอินทรีย์	หมู่	หมู่ 1-10	หมู่ 1-10	หมู่ 1-10	หมู่ 1-10	หมู่ 1-10								พช./เกษตร

หมายเหตุ : งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับจัดสรรให้ดำเนินการ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. 2567. รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2566). แหล่งที่มา: <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableTemplate/Area/statpop>, 1 มีนาคม 2567.
- กรมการพัฒนาชุมชน. 2567. ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล ปี 2565. แหล่งที่มา : <https://ebmn.cdd.go.th/>, 25 กุมภาพันธ์ 2567.
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2567. ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อบาดาล ปี 2566. แหล่งที่มา: <http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php>, 26 พฤษภาคม 2567.
- กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน. 2567. แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ปี 2566 (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2567. แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2566. จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำแนกรายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567). แหล่งที่มา : <http://mvos2.gistda.or.th/>, 1 มีนาคม 2567
- กรมอุตุนิยมวิทยา. 2567. สถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566). กรมอุตุนิยมวิทยา กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ.
- บัณฑิต ดันศิริ และ คำรณ ไทรพิภ. 2542. คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน (Qualitative Land Evaluations) สำหรับพืชเศรษฐกิจ. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- องค์การบริหารส่วนตำบลวัดโบสถ์. 2567. วิสัยทัศน์ของตำบล. แหล่งที่มา : <https://www.watbot-local.go.th/vision>, 1 มิถุนายน 2567.

สถานีพัฒนาที่ดินพิษณุโลก
156 หมู่ 2 ตำบลชัยนาม
อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก
โทร. 055-009824